

การเลือกผู้ใหญ่บ้าน

สาเหตุที่ต้องจัดให้มีการเลือกผู้ใหญ่บ้าน มี ๒ ประการ (มาตรา ๑๙) ซึ่งต้องดำเนินการเลือกผู้ใหญ่บ้านขึ้นใหม่ภายใน ๓๐ วัน นับแต่

๑. มีการจัดตั้งหมู่บ้านขึ้นใหม่

๒. ผู้ใหญ่บ้านว่างลง

ลำดับที่	แบบ	ขั้นตอน/ระยะเวลา	คำแนะนำ
๑	ประกาศอำเภอ เรื่องการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ผญ. ๑	<ul style="list-style-type: none">- จัดทำประกาศฯ และปิดประกาศ ผญ. ๑ ภายใน ๓ วัน นับแต่วันว่างหรือจัดตั้งหมู่บ้านใหม่ อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังนี้- กำหนดที่เลือก (ที่ใช้ลงคะแนน)- กำหนดระยะเวลารับสมัคร (ภายหลังวันประชุมราษฎร อยู่ในระยะเวลา ๑๐ วัน และเวลารับสมัครไม่น้อยกว่า ๓ วัน ไม่เว้นวันหยุด- กำหนดวันเลือกไม่เกิน ๓๐ วัน- กำหนดเวลาการลงคะแนน เริ่มตั้งแต่ ๐๘.๐๐ น. สิ้นสุด ๑๕.๐๐ น.- กำหนดให้เพิ่มชื่อ – ถอนชื่อ ใน ผญ.๒ เริ่มต้นอย่างช้าในวันประชุมราษฎร และวัดสุดท้ายก่อนวันเลือกไม่น้อยกว่า ๓ วัน- กำหนดวันประชุมราษฎร ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ผู้ใหญ่บ้านว่างลง	<ul style="list-style-type: none">- คำนึงเสมอว่า ข้อความใน ผญ.๑ ถือเป็นสาระสำคัญที่ต้องจัดทำให้ครบถ้วนถูกต้อง ซึ่งอาจทำให้การเลือกไม่สุจริตและเที่ยงธรรมได้- การปิดประกาศ ผญ.๑ ควรเป็น ป.ผู้รับผิดชอบประจำตำบลหรือ ป.งานปกครอง นำไปปิดด้วยตนเอง และแจ้งราษฎรในพื้นที่ทราบด้วย- การนับวันว่างเพื่อกำหนดขั้นตอนใน ผญ.๑ กรณี ผวจ.เป็นผู้สั่งให้พ้นจากตำแหน่ง ต้องคำนึงถึงระยะเวลาจากที่ ผวจ.ลงนามในหนังสือเพื่อแจ้งอำเภอใช้ระยะเวลาจำนวนกี่วัน หากมีระยะเวลาเกินกว่า ๓ วัน อำเภอควรนับวันว่างตั้งแต่วันที่อำเภอได้รับหนังสือจากจังหวัด
๒	การจัดพิมพ์ประกาศบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกผู้ใหญ่บ้าน ผญ.๒	<ul style="list-style-type: none">- ควรจัดพิมพ์ภายใน ๓ วัน นับแต่วันว่างหรือมีการแต่งตั้งหมู่บ้านใหม่ และได้กำหนดวันเลือกแล้ว	<ul style="list-style-type: none">- ควรนำไปติดในวันติดประกาศ ผญ.๑ หรืออย่างช้าในวันประชุมราษฎร และควรเป็น ป.ผู้รับผิดชอบประจำตำบลหรือ ป.งานปกครอง
๓	การประชุมราษฎร	<ul style="list-style-type: none">- ภายใน ๗ วันนับจากวันว่าง และให้ราษฎรเสนอรายชื่อผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ	<ul style="list-style-type: none">- ควรชี้แจงรายละเอียดทั้งหมดเกี่ยวกับการเลือก เช่น คุณสมบัติผู้สมัคร ผู้มีสิทธิเลือก การตั้งผู้สังเกตการณ์ การร้องคัดค้านคุณสมบัติผู้มีสิทธิเลือก ผู้สมัครรับเลือก การเลือก ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลของการย้ายคนจากนอกพื้นที่มาใช้สิทธิลงคะแนน ซึ่งจะทำให้การเลือกอาจไม่สุจริตและเที่ยงธรรมได้
๔	การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบคุณสมบัติ	<ul style="list-style-type: none">- ราษฎรไม่น้อยกว่า ๔ คน แต่ไม่เกิน ๗ คน ป. ๑ คน และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิน ๒ คน ป.เป็นกรรมการและเลขาฯ	<ul style="list-style-type: none">- เฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถแต่งตั้งพนักงานราชการได้
๕	การแต่งตั้งคณะกรรมการเลือก เจ้าหน้าที่รักษาความสงบ	<ul style="list-style-type: none">- ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นในอำเภอไม่เกิน ๙ คน และกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านในตำบลอีกหนึ่งคน- พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ หรือ อส. ไม่น้อยกว่าสองคน	<ul style="list-style-type: none">- ไม่สามารถแต่งตั้งพนักงานราชการได้ และประธานกรรมการ นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้ง ไม่ใช่หมายความว่าต้องให้นายอำเภอเป็นประธานทุกครั้งที่มีการเลือก

ลำดับที่	แบบ	ขั้นตอน/ระยะเวลา	คำแนะนำ
๖	การรับสมัครผู้สมัครรับเลือกเป็น ผอ.	<ul style="list-style-type: none"> - ภายหลังการประชุมราษฎร และอยู่ภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันว่าง - ระยะเวลารับสมัครไม่น้อยกว่า ๓ วัน - ไม่เว้นวันหยุดราชการ 	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบการรับสมัคร ไม่สามารถไม่ยอมรับการสมัครได้ แม้จะทราบข้อเท็จจริงว่าผู้สมัครเป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม แต่สามารถแนะนำได้ว่าผู้สมัครเป็นผู้ขาดคุณสมบัติฯ และเมื่อสมัครแล้ว ผู้สมัครถอนการสมัครไม่ได้
๗	การจับสลาก (มาสมัครพร้อมกัน)	<ul style="list-style-type: none"> - จับสลาก ๒ ครั้ง - ครั้งที่หนึ่ง นายอำเภอจับชื่อผู้สมัครใดได้เป็นเป็นลำดับแรก เรียงลำดับไป ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้จับสลากครั้งที่สองก่อน - ครั้งที่สอง ผู้สมัครเรียงลำดับครั้งที่หนึ่งจับสลากหมายเลข ได้เลขใด ถือเป็นหมายเลข การยื่นใบสมัคร 	
๘	การประกาศรายชื่อผู้สมัครฯ ผอ.๔	<ul style="list-style-type: none"> - ปิดประกาศถัดจากวันสุดท้ายของการสมัครฯ 	
๙	การร้องคัดค้านคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกและผู้สมัครรับเลือก	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งแต่ติดประกาศ ผอ.๒ - ภายใน ๕ วัน หลังประกาศ ผอ.๔ 	<ul style="list-style-type: none"> - หากเห็นว่าการตรวจสอบไม่สามารถดำเนินการได้ทันกำหนดเวลาเลือก ควรขออนุมัติผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาขยายเวลาการเลือกทันที
๑๐	การตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครฯ	<ul style="list-style-type: none"> - คณะกรรมการพิจารณา ภายใน ๕ วัน - นายอำเภอ ๓ วัน - ส่งให้คณะกรรมการทบทวน อีก ๓ วัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ป.ซึ่งทำหน้าที่เลขฯ ควรชี้แจงคณะกรรมการเกี่ยวกับข้อกฎหมายในการพิจารณาคุณสมบัติฯ - นายอำเภอสามารถไม่ประกาศตามมติของคณะกรรมการได้ หากปรากฏข้อเท็จจริงตามกฎหมายว่าผู้สมัครขาดคุณสมบัติหรือเป็นผู้มีคุณสมบัติต้องห้าม
๑๑	ประกาศรายชื่อผู้สมัครฯ ผอ.๖	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการตามข้อ ๙ เสร็จสิ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ประกาศทั้งรายชื่อผู้สมัครทั้งหมด กรณีมีผู้ขาดคุณสมบัติฯ ให้หมายเหตุว่าขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒
๑๒	การอุทธรณ์ของผู้สมัครที่เป็นผู้ขาดคุณสมบัติ		<ul style="list-style-type: none"> - ตาม พ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
๑๓	ประกาศรายชื่อผู้สมัครคนเดียว ผอ.๗		<ul style="list-style-type: none"> - สามารถแต่งตั้งได้หลังประกาศแล้ว แต่ควรแต่งตั้งในวันที่กำหนดวันเลือก
๑๔	วันเลือก		<ul style="list-style-type: none"> - ประธานกรรมการหรือผู้ได้รับมอบหมาย ควรชี้แจงรายละเอียดการเลือก ทั้งหมด เช่น การกาบัตรเลือก การทำหน้าที่ตัวแทนผู้สมัคร การร้องทักท้วงการนับคะแนน การวินิจฉัยบัตรดี บัตรเสีย การจับสลาก ฯ
๑๕	การอ่านชื่อผู้มาใช้สิทธิลงคะแนน		<ul style="list-style-type: none"> - ควรอ่านเสียงดังและระวังการลงรหัสบัตรประจำตัวของผู้ใช้สิทธิให้ตรงกับรายชื่อผู้ใช้สิทธิ

ลำดับที่	แบบ	ขั้นตอน/ระยะเวลา	คำแนะนำ
๑๖	การนับคะแนน		- ควรออกเสียงให้ชัดเจนและช้า สำหรับการนับคะแนน ควรหยิบทีละใบ ไม่ควรหยิบแล้วกำไว้ในมือทีละหลายใบ
๑๗	การจับสลาก	- จับสลาก ๒ ครั้ง - ครั้งที่หนึ่ง ประธานกรรมการเลือกจับชื่อผู้ใด ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้มีสิทธิจับสลากครั้งที่สองก่อน - ครั้งที่สอง ผู้สมัครเรียงลำดับครั้งที่หนึ่งจับสลากข้อความผู้ใดจับได้ข้อความได้รับเลือก เป็นผู้ใหญ่บ้าน ถือว่าผู้นั้นได้รับเลือก - ผู้สมัครไม่อยู่หรือไม่ยินยอมจับสลากให้ประธานกรรมการเลือกจับสลากแทนและบันทึกใน ผญ.๑๑	- กรณีผู้สมัครอยู่ครบและยินยอมจับสลาก ประธานกรรมการเลือกไม่ควรขอผู้สมัครเป็นผู้จับสลากแทน
๑๘	การบันทึกเหตุการณ์การเลือกผู้ใหญ่บ้าน ผญ.๑๑		- ควรบันทึกด้วยความเป็นจริง เนื่องจากมีกรณีการร้องทักท้วงการนับคะแนน แต่กรรมการ ไม่หยุดวินิจฉัย และไม่ลงบันทึก ส่งผลให้เวลา ร้องคัดค้านการเลือกจะเป็นปัญหาในการพิจารณาว่าเป็นการร้องคัดค้านตามข้อ ๘๘ หรือ ๘๙
๑๙	การร้องคัดค้านตามข้อ ๘๙		- เมื่อมีการร้องคัดค้านการนับคะแนน และได้บันทึกไว้ใน ผญ.๑๑ แล้ว นายอำเภอไม่ควรแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านในวันที่ได้รับเลือก
๒๐	การร้องคัดค้านการเลือกก่อนที่นายอำเภอแต่งตั้ง		- ให้นำมาพิจารณาในการร้องคัดค้านตามข้อ ๘๘
๒๑	ร้องคัดค้านการเลือกผู้ใหญ่บ้าน	- ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่นายอำเภอแต่งตั้ง	- ควรแจ้งให้ราษฎรทราบว่าการร้องคัดค้านจะมีผลต่อเมื่อนายอำเภอแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านแล้ว

หมายเหตุ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบควรศึกษารายละเอียดวิธีปฏิบัติ หนังสือตอบข้อหารือ หนังสือตอบข้อร้องเรียน คำพิพากษาศาลปกครอง หรือคำวินิจฉัยของ กกต. เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในการเลือกผู้ใหญ่บ้านให้เป็นไปด้วยความสุจริตและเที่ยงธรรม

การคัดเลือกกำนัน

สาเหตุในการคัดเลือกกำนัน (มาตรา ๓๐) นายอำเภอทราบการว่าง ดำเนินการคัดเลือกกำนันไม่เกิน ๔๕ วัน นับแต่นายอำเภอได้ทราบเหตุนั้น

ลำดับที่	แบบ	ขั้นตอน/ระยะเวลา	คำแนะนำ
๑	ดำเนินการเลือกผู้ใหญ่บ้านก่อน	- ในตำบลนั้นไม่มีตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านว่าง หรือมีหมู่บ้านประกาศตั้งใหม่ให้เลือกผู้ใหญ่บ้านก่อน เว้นแต่ระยะเวลาไม่เพียงพอที่จะดำเนินการเลือก หรือมีเหตุที่ไม่สามารถเลือกผู้ใหญ่บ้านนั้นให้ดำเนินการคัดเลือกกำนันต่อไป โดยไม่ต้องรอผลการเลือกผู้ใหญ่บ้าน	-ไม่สามารถขอขยายเวลาการเลือกกำนันต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อรอให้ผลการเลือกผู้ใหญ่บ้านที่มีระยะเวลาไม่เพียงพอได้
๒	ประกาศอำเภอ เรื่องการคัดเลือกกำนัน กน.๑	- จัดทำประกาศ กน. ๑ ภายใน ๓ วัน นับแต่ทราบการว่าง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังนี้ - กำหนดที่วันและเวลาประชุม โดยกำหนดไม่น้อยกว่า ๔๕ วันการเลือกผู้ใหญ่บ้านที่ว่างอยู่ก่อนหรือว่างอยู่ในวันที่ประกาศ - ปิดประกาศ กน.๑ ภายใน ๗ นับแต่วันที่ทราบเหตุ - แจ้งผู้ใหญ่บ้านทราบเป็นลายลักษณ์อักษรไม่น้อยกว่า ๓ วันก่อนวันประชุมคัดเลือก - แต่งตั้งคณะกรรมการคัดเลือกกำนัน นายอำเภอเป็นประธาน ผู้ที่นายอำเภอเห็นสมควรเป็นกรรมการ และ ปล.เป็นกรรมการและเลขา - จัดประชุมตามที่กำหนดใน กน.๑ - มีผู้ถูกเสนอชื่อมากกว่า ๑ คน ให้ลงคะแนนโดยวิธีลับ	
๓	สถานที่คัดเลือก	- ที่ว่าการอำเภอ หากมีความจำเป็นกำหนดที่อื่นตามความเหมาะสม	
๔	รายงานการประชุม กน.๒	- นายอำเภอเป็นประธาน ปล.เป็นกรรมการและเลขา จัดทำบันทึก รายงาน	
๕	การประชุม	- ประชุมโดยเปิดเผยและต้องมีผู้ใหญ่บ้านมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง - ผู้ใหญ่บ้านมีสิทธิเสนอชื่อผู้ใหญ่บ้านในตำบลหรือตนเองได้ ๑ คน - ผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการเสนอชื่อต้องอยู่ในที่ประชุมและยินยอมให้เสนอชื่อ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง สามารถทำหนังสือต่อนายอำเภออย่างช้าในวันประชุมคัดเลือก	

ลำดับที่	แบบ	ขั้นตอน/ระยะเวลา	คำแนะนำ
๖	เสนอคนเดียว	- นายอำเภอประกาศผลการคัดเลือก กำหนด กำนัน กน.๓	
๗	เสนอมากกว่า ๑ คน	- ให้นายอำเภอตกลงกำหนดหมายเลข ตกลงกันไม่ได้ให้จับสลาก ๒ ครั้ง - ครั้งแรกให้นายอำเภอจับเพื่อกำหนด ว่าผู้ใหญ่บ้านคนใดจะได้จับสลากในครั้งที่ สองก่อน - ครั้งที่สอง ให้ผู้ใหญ่บ้านที่ได้เรียงลำดับ จับสลากหมายเลข ได้หมายเลขใด ถือ เป็นหมายเลขประจำตัวผู้นั้น	
๘	ดำเนินการลงคะแนนโดยวิธีลับ		
๙	การนับคะแนน		
๑๐	การจับสลาก	- จับสลาก ๒ ครั้ง - ครั้งที่หนึ่ง ประธานกรรมการเลือกจับ ชื่อผู้ใด ถือว่าผู้นั้นเป็นผู้จับสลากครั้งที่ สองก่อน - ผู้สมัครเรียงลำดับครั้งที่หนึ่ง จับสลาก ข้อความผู้ใดจับได้ข้อความได้รับ คัดเลือกเป็นกำนัน ถือว่าผู้นั้นได้รับ เลือก - ผู้ได้รับคะแนนสูงสุดเท่ากันไม่อยู่ หรือไม่ยินยอมจับสลาก ให้ประธาน กรรมการเลือกจับสลากแทน และบันทึกใน กน.๔	-กรณีผู้สมัครอยู่ครบและยินยอมจับ สลาก ประธานกรรมการเลือก ไม่ควรขอผู้สมัครเป็นผู้จับสลากแทน
๑๑	ประกาศ กน.๖	- เมื่อการดำเนินการคัดเลือกกำนัน เสร็จสิ้นแล้ว	
๑๒	การร้องคัดค้านการคัดเลือกกำนัน	- ยื่นต่อนายอำเภอภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่มีประกาศ กน.๖	